

Bosna i Hercegovina je nafakali zemlja, ali deverli glave

Amina Kovačević,
Student Pravnog fakulteta
Prva nagrada na konkursu Fonda "Bošnjaci" Sarajevo

Puteljkom uskim, s kamena na kamen, kao i svakoga dana, ubrzanim korakom, pođoh do kuće na kraju sela. Proljeće se izlilo zelenilom na sve strane. Toplo sunce štipa mi obraze svojim dugim, nježnim prstima. Čeka me nana na kućnome pragu, zagrljajem blagim, rukama, glavu mi stiska. Kao i dosad, sjedosmo na mehke duške iznesene na suncem obasjanu verandu. A u naninim očima stotinu proljeća procvalo, pa mi nastavi priču započetu jučer. Tako nas dvije svakoga dana počinjemo i nikad ne završavamo priču o rodnoj zemlji. Priču o Bosni.

Pukla pred našim očima zelena dolina, okolo šljivici, a u daljini vrhovi planine. "Ovo je tvoja gruda...", počinje nana i mršavu ruku širi kao da grli sve pred sobom. U mislima se vraćam unazad, kada je ovu dolinicu ranjavalo hiljade zlosutnih granata i deralo joj utrobu zlom i nesrećom. Jasno vidim nišane tamo ispod šumarka. Tu je mezar rahmetli Bajre, oca moje najbolje drugarice. Sjećam se onog kobnog dana kada smo, skriveni u podrumu nanine kuće, zasuti kišom metaka, čuli tužnu virjest o Bajrinoj pogibiji.

Nije Bajro htio napustiti svoju dolinicu niti ustuknuti, ni pedlja. I ostao je zauvijek njen, u njenome naručju, sjedinjen s njom. Boli me sjećanje na babu moje drugarice, bole me njene uplakane oči onoga dana i svih dana poslije toga. Bol mi rađa u prsima prkos, budi mi ponos na sve bābe koji su za ljepotu ove zemlje dali sebe, ponos na sve moje drugove i drugarice kojima je, umjesto grudi majčinih, ostalo krilo ove zemlje. Prsti mi nehotice stežu skut naninih dimija i njen mi mehak, blagi glas smiruje oluju u duši.

A duša k'o duša, prava bosanska, dječija, šira i dublja od mora, u svoje bi gnijezdo svila sve izgubljeno, gladno i boso, promrzlo, pa bi ga orgijala, nahranila...

Duša mi k'o i moja Bosna. U svoje proplanke obučene u vjenčanice od trave, svoje šumarke lišćem okićene i bistre vode sa šapatom vjetra isprepletene, primila bi Bosna sve beskućnike, sve napaćene i nesretne. Zagrljaj joj nježan i topao k'o u moje nane, u očima joj hiljade proljeća. Pjesma joj poput sna djeteta, duboka i nevina, spokojna. Miriše na ljiljan i mladost, procvala iz zgarišta, oteta kandžama zla...

Misli mi prekida nanin baršunati glas: "Ovdje si rođena i ovdje ćeš ostati, dijete moje, jer nigdje nema ovakvih proplanaka i šljivika... Ali, sutra ću ti ispričati još..."

Sunce je već promijenilo košulju i umjesto zlačane, obuklo rumenocrvenu. Nanina priča učini da krv ponovo uzavrije i probudi na trenutak potisnute misli... misli koje dušu ranjavaju, ali je i okrepljuju. Nastavih toliko puta započeto pismo, pismo prijatelju, toliko znanom, a ipak toliko otuđenom...

Pitam se...

Zašto tuga i mržnja tako često ispunjavaju dušu onih koji žele živjeti prema tužim pravilima, ili se hoće prilagoditi tuđim idealima - dok su, naprotiv, oni koji se mire sa sopstvenim životom - koji je, na kraju krajeva, nešto sasvim ništavno, nerazumljivo, samo izvjesna slabost - veseli i bezbrižni?!

Tu nema prijatelja, prijatelju moj, zašto stalno okrećeš lice i tražiš ono što ne postoji?! I slijep bi mogao vidjeti, a tebi zalud i oka dva. Ne vraćaj korake nazad, dovoljno će biti da pamtiš i vratiš - ako osjećaš dug, jer onaj ko te gleda tako i na ivici ponora drži te, ne može ti biti drug.

Ti nikad nisi znao čitati između redova, niti naći pokvarenu žicu na violini koju si uvijek smatrao samo lijepom. Ni kiše tople augustovske ne mogu oprati s lica tvoga taj izraz nesretnika, nekoga koji vječito sumnja u svoje vlastito "ja", jer bojiš se onog što svi zovu sutrašnjicom i strah te je... Bar da priznati možeš... Ali ja ti neću suditi!

Uvijek postoje osuđenici koji su sami sebi presudili i pali tako nisko, u blato, u nepoznato. Tebi i tako niko, baš niko, neće pomoći ako odlučiš ostati tu gdje si sada i ako nisi spreman napraviti korak tamo iza oblaka, tamo gdje sija Sunce, tamo gdje ne padaju kiše. Nisi od sretnika kojima i drugi svoj život kroje po mjerama njihovim. I bolje je da što prije shvatiš kako se brzo može izgubiti tlo pod nogama. Možda već narednoga dana sve bude kasno, a tada povratka nema. Nisi ti dio moje prošlosti, ništa te za mene posebno ne veže. Imaš ti svoj cilj i možda uspiješ pregaziti sve pred sobom. Možda ćeš čak i moja osjećanja, u maglu umotana, bacit pred svoje noge, gaziti po njima da smrviš sve ono dobro u meni što ostalo je.

Zar negdje tamo, gdje nikog ne znaš i gdje moliš za komad hljeba, može biti ljepše i bolje, kad ovdje si imao sve što ti treba?! Kakve su to kuće i dvori od tvoje veći i topliji?! Neko te slagao, prijatelju, nigdje kao u svome toplo nije.

Pisah ti toliko puta, a sad ne znam šta napisati nepoznatom, a toliko znanom. Kako da ti objasnim zašto ovdje suze liju, zašto crvene ruže na kamenju cvjetaju... u krvi procvale! Ima li u očima tvojim još sunca? Hoćeš li povjerovati ako ti kažem da se neko ovdje s vjerom i nadom posvađao, pa ubija silom ono što se ubiti ne može?! Eh, moj prijatelju... Bi li me prepoznao kad bih ti sliku zgarišta i ruševina poslala, a jeli smo isti hljeb i gladni ne ostadosmo.

Tebe lažu u tvome svijetu perja i ljepote. Meni slagati ne mogu, jer ja sam tu, ispruženih ruku. Na mojim dlanovima se samo istina vidi. Negdje tamo nekad je bilo, pisalo se i govorilo, a sad je tu, među zidovima naših soba, u krošnjama našeg drveća, nešto mutno i tamno, crnje od noći. Odnosi mnogo lijepih dana, neproživljene mladosti, ljubavi... Nestaje sve u sivilu dima, ponire u buku oružja hladnoga.

Ko su ti ljudi, ako su ljudi, što ubiti mogu djetinjstvo u očima dječijim, mladost na usnama djevojačkim, smiraj u grudima staračkim...

Ponešto nježno nalik na sreću tiho se iz tame javi, ali već novo jutro izbriše sve, sruši, zaboravi... Hvala Bogu, sve prođe, ali tebe nema, nisi se vratio. Ako ti kažem da lutam, vjerovati nećeš, jer nisam ni nalik nekome ko gubi i nestaje u sopstvenom vrtlogu...

Ostavih olovku, smirih burne misli pogledom na mjesječinom obasjanu livadu i njene čari... I oni kao da mi nešto govore. Opet osjetih toplinu svoje grude. Samo se ovdje mjesec ovako smiješi i svojom svjetlošću otkriva sve skriveno, iz dubokih ponora čini da isplivaju duboko čuvane tajne, skrivene istine...

Gdje god se okrenem, i kad zatvorim oči, vidim tebe, Bosno moja!

Ima jedan pisac koji kaže da smo mi najzamršeniji ljudi na svijetu. On kaže da smo mi jedini ljudi koji zadržavaju vrijeme u strahu od ma kakvog rješenja. Kaže taj pisac da je nesreća što smo zavoljeli ovu svoju mrtvaju, pa nećemo iz nje, a sve se plaća, pa i ta ljubav. Kaže taj pisac i zašto smo mi pretjerano i meki i surovi, raznježeni i tvrdi. Kaže i zašto se samo Bosanci zaklanjaju za ljubav, jedinu izvjesnost u

ovoj našoj neodređenosti! Takvi smo zato što nam nikad nije bilo svejedno, a kad nam nije svejedno, znači da smo poštteni, a kad smo poštteni, svaka čast našoj ludosti!

S Bosnom se historija pošalila - kao što se nije ni s jednom zemljom u svijetu - i to kaže pisac. pa ipak, Bosna je moja jedina domovina i nijedna druga to ne može biti. Njene rijeke teku mojim venama, kad nju gaze, gaze po meni, kad je dijele - razdiru me, ali sam opet tu: živa, živa za nju, kao ona za mene, obje preživljavamo i razmišljamo kako se nazor može živjeti, ali se zorom ne može umrijeti.

Bosno moja, ne znam ti sricati stihove niti pjevati pjesme, ali te mogu osjetiti u sebi i znam da i ti osjećaš mene i daješ mi onoliko koliko želim da uzmem i koliko se trudim da ti vratim. Ja znam da je tvoje krilo i moje i da ti imaš još mnogo da pružiš, ali te ubija ova ravnodušnost, nesloga, zaborav... Tvoja djeca su zaboravila i zato im se sve ponovo dešava. Rane ti još zacijelile nisu, a oni ti zadaju nove, ali ne daj se, Bosno, jer ti si moja jedina domovina i nijedna druga to ne može biti! Ne može, jer ja sam dio tebe i ti si dio mene, jedna bez druge ne postojimo.

Živi za mene, Majko, takva kakva si uvijek bila, uprkos svemu, ponosna, najponosnija - taj zid nisu uspjeli srušiti i nikad neće. Hvala ti, Prijateljice moja, što mi usadi tu osobinu u srce, što ne dam da me gaze, što iz svakog poraza izađem kao pobjednik, ma koliko izgubila. Hvala ti, Bosno, što računati na tebe mogu kad svi drugi krenu svojim putem jer tvoj put je i moj, moj put vodi tebi, jer te hoću cijelu, ne dam te drugima, neću da te dijele, jer ti si već odavno uzela mene, dok još toga nisam bila ni svjesna.

Bosno moja, dala si mi ono najvažnije i mome biću najpotrebnije, ono što ga hrani i čini ličnošću, a ne pustom biljkom, dala si mi slobodu - dala si mi slobodu da mislim i slobodu da kažem ono što mislim. U tebi su rješenja. Ili Džehennem ili sloboda. Kome to nije jasno neka ide iz Bosne!